

Gedogen of handhaven

Onderzoek naar beleid kinderopvang gemeente Utrecht

Gedogen of handhaven

Onderzoek naar beleid kinderopvang gemeente Utrecht

R06/15, augustus 2006
ISSN 1383-8733
ISBN-10: 90-5079-160-3
ISBN-13: 978-90-5079-160-1

Voorwoord

De Inspectie Werk en Inkomen is tweedelijns toezichthouder Wet kinderopvang. Het toezicht op de kwaliteit van de uitvoering in de kinderopvang is neergelegd bij de gemeenten. De Inspectie Werk en Inkomen beoordeelt in hoeverre het toezicht van de gemeenten goed functioneert. Zij stelt landelijke rapportages op, of rapportages naar aanleiding van signalen over mogelijke tekortkomingen in de uitvoering van het toezicht bij (individuele) gemeenten.

De minister heeft de Inspectie Werk en Inkomen gevraagd een onderzoek in te stellen naar het beleid van de gemeente Utrecht, omdat uit ontvangen signalen bleek dat er mogelijk sprake zou zijn van het gedogen van een situatie in de gemeente Utrecht, waarbij ten aanzien van de afmetingen van de buitenspeelruimte bij kinderopvangcentra wordt afgeweken van de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang.

In dit rapport komt de inspectie op dit punt tot een bevestigend oordeel.

Deze beleidsregels zijn gebaseerd op het convenant dat werkgeverspartijen en landelijke oudervereniging samen hebben opgesteld en bevat de in de sector kinderopvang algemeen aanvaarde criteria voor verantwoorde kinderopvang.

Overleg tussen de VNG en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft recentelijk geleid tot de vaststelling dat de wettelijke grondslag van de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang ontbreekt. De inspectie schetst de gevolgen voor deze nieuwe ontwikkeling in hoofdstuk zeven.

Gedurende het onderzoek is bij de inspectie het beeld ontstaan dat de in het rapport beschreven problematiek zich niet tot de gemeente Utrecht beperkt. De inspectie wil een landelijk onderzoek instellen naar het mogelijk voorkomen en de eventuele omvang.

Mr. L.H.J. Kokhuis
Inspecteur-generaal

Inhoud

1	Inleiding	7
2	Handhavingsbeleid Wet kinderopvang gemeente Utrecht	9
3	Werkwijze en onderzoek inspectie	11
4	Bevindingen	13
4.1	Handhaving van de buitenruimte van kinderopvanginstellingen	13
4.2	Beleid in de gemeente Utrecht in 2005 bij publicatie inspectierapporten en beoordeling pedagogisch beleidsplan	14
4.3	De volledige mandatering van de sanctiebevoegdheid van de gemeente aan de GGD	15
5	Oordeel inspectie	17
5.1	Handhaving van de buitenruimte van kinderopvanginstellingen	17
5.2	Beleid in 2005 gemeente Utrecht bij publicatie inspectierapporten en beoordeling pedagogisch beleidsplan	19
5.3	De volledige mandatering van de sanctiebevoegdheid van de gemeente aan de GGD	19
6	Reactie gemeente Utrecht en nawoord IWI	21
7	Recente ontwikkeling Beleidsregels kwaliteit kinderopvang	23
	Bijlage:	25
	Bestuurlijke reactie gemeente Utrecht op oordeel inspectie	
	Publicaties van de Inspectie Werk en Inkomen	29

I Inleiding

In het kader van de Wet kinderopvang is het eerstelijns-toezicht neergelegd bij de gemeenten. De gemeenten wijzen ambtenaren aan van de GGD die de kindercentra en gastouderbureaus binnen de gemeentegrenzen inspecteren. De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van dit toezicht door de GGD en heeft tevens de taak handhavend op te treden bij door de GGD geconstateerde tekortkomingen bij de kinderopvanginstellingen.

De Inspectie Werk en Inkomen (IWI) is de tweedelijns-toezichthouder in de kinderopvang en ziet toe op de gemeenten in hun rol van eerstelijns-toezichthouder op de kwaliteit van de uitvoering in de kinderopvang. De inspectie informeert de minister hierover. Zij doet dit via landelijke rapportages en rapportages gericht op de individuele uitvoering van het toezicht door gemeenten.

Deze rapportage gaat in op het handhavingsbeleid van de gemeente Utrecht, dat door het College van burgemeester en wethouders inmiddels is vastgesteld. Het collegebesluit is gedateerd op 9 maart 2006 en is op 20 april 2006 aan IWI (bijlage 1) toegezonden.

2 Handhavingsbeleid Wet kinderopvang gemeente Utrecht

De gemeente Utrecht heeft eind 2005 de nota 'Concept beleidsnotitie Handhavingsbeleid kinderopvang gemeente Utrecht 2005-2007' opgesteld. Deze nota en het hierin beschreven beleid is voor een aantal hieronder genoemde partijen reden geweest contact op te nemen met de inspectie.

- De voorzitter van de landelijke oudervereniging Boink heeft op 25 november 2005 de inspectie geattendeerd op enkele beleidsvoornemens van de gemeente Utrecht, waarbij zijn kritiek zich toespitst op het proactief gedogen door de gemeente Utrecht;
- De directeur van een kinderdagverblijf dat eveneens een vestiging in Utrecht heeft, heeft op 23 november 2005 de inspectie per e-mailbericht in kennis gesteld van zijn bezwaren tegen het voorgenomen beleid van de gemeente Utrecht en vraagt de inspectie een onderzoek in te stellen.
Inmiddels is gebleken dat deze directeur zich juridisch laat bijstaan door een advocaat in zijn conflict met de gemeente Utrecht. Laatstgenoemde heeft namens deze directeur, de minister op 27 februari 2006 een verzoek gedaan om de gemeente Utrecht een aanwijzing te geven ingevolge artikel 68, lid 3 van de Wet kinderopvang. De minister heeft op 10 april 2006, kenmerk AV/A&Z/2006/1848 I, hierop geantwoord, dat het geven van een aanwijzing een discretionaire bevoegdheid van de minister betreft en het een uiterste middel is. De uitkomsten van het onderzoek door de inspectie zijn bepalend voor welke stappen worden ondernomen en of er toepassing zal worden gegeven aan artikel 68;
- In december 2005 heeft de directie Arbeidsverhoudingen van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid namens de minister de inspectie gevraagd een onderzoek in te stellen naar de beleidsvoornemens van de gemeente Utrecht, zoals deze geformuleerd zijn in voornoemde conceptnota.

Na bestudering van de ontvangen verzoeken en de conceptnota van de gemeente blijken de volgende aspecten relevant om te onderzoeken. De ten uitvoerlegging hiervan leidt mogelijk tot strijdigheid met de wet- en regelgeving:

- 1 handhaving van de minimale afmetingen van de buiten(speel)ruimte van kinderopvanginstellingen;
- 2 toepassing van het beleid in 2005 en het voortzetten van het overgangsbeleid deels naar 2006 door de gemeente ten aanzien van de publicatie van inspectierapporten en de beoordeling van het pedagogisch beleidsplan van kinderopvanginstellingen;
- 3 de volledige mandatering van de sanctiebevoegdheid van de gemeente aan de GGD.

Het doel van het onderzoek is om vast te stellen of de gemeente met haar beleid binnen de kaders van de wet- en regelgeving blijft op het terrein van de kinderopvang. Vervolgens zal de inspectie haar oordeel aan de minister kenbaar maken.

3 Werkwijze en onderzoek inspectie

Het onderzoek is gestart in december 2005 en heeft bestaan uit een bronnenonderzoek, een overleg met de gemeente Utrecht op 24 januari 2006 en het verzamelen van informatie met betrekking tot de drie bovengenoemde onderwerpen. De Inspectie Werk en Inkomen (IWI) heeft informatie ingewonnen bij de beleidsafdeling Arbeid en Zorg van SZW en GGD-Nederland, de koepelorganisatie van alle GGD-instanties.

Aangezien er bij het begin van het onderzoek nog sprake is van voorgenomen beleid, heeft de inspectie ervoor gekozen om niet via schriftelijke uitvraag gegevens te verzamelen bij de gemeente Utrecht op de eerdergenoemde drie aspecten, maar een gesprek te voeren met de gemeente. De kern van dit gesprek is dat de gemeente Utrecht op het aspect van het aantal vierkante meters buitenruimte vasthoudt aan haar voorgenomen beleid. Op het onderdeel van de mandatering van bevoegdheden aan de GGD heeft zij een toelichting gegeven. Ten aanzien van de publicatie van inspectierapporten neemt zij de suggestie van de inspectie in beraad (de rapporten van de GGD in hardcopyvorm ter inzage te leggen op het gemeentehuis). Met het door de inspectie opgestelde gespreksverslag heeft de gemeente Utrecht op 3 maart 2006 ingestemd.

De inspectie heeft ter beoordeling van onderhavige casus gebruik gemaakt van het volgende toetsingskader:

- de Wet kinderopvang. Per aspect wordt aangegeven welke artikelen van toepassing zijn;
- beleidsregels kwaliteit kinderopvang;
- nota 'Toezichtbeleid Inspectie Werk en Inkomen', d.d. 13 december 2002. Deze nota wordt jaarlijks geactualiseerd in het Jaarplan IWI, laatstelijk in het Jaarplan 2006;
- notitie Toetsingskader Ernstige Tekortkomingen WWB 2006 (als referentiekader voor Wet kinderopvang).

Per aspect wordt in hoofdstuk vier aangegeven welk onderdeel van het toetsingskader door de inspectie is toegepast. Tevens is op hoofdlijnen aangegeven wat het (voorgenomen) beleid van de gemeente Utrecht op het betreffende onderdeel is. In hoofdstuk vijf wordt per aspect het oordeel van de inspectie gegeven.

4 Bevindingen

De bevindingen van de inspectie zijn weergegeven aan de hand van de eerder genoemde drie aspecten. Uit de definitieve handhavingsnota van Utrecht blijkt dat de gemeente onverkort vasthoudt aan haar standpunt ten aanzien van het aantal vierkante meters buitenspeelruimte, als eerder verwoord in de conceptversie van de handhavingsnota.

4.1 Handhaving van de buitenruimte van kinderopvang instellingen

Wettelijk kader

- Een belangrijke pijler van de Wet kinderopvang betreft het bevorderen van kwalitatief goede kinderopvang. Volgens artikel 49, lid 1 en art. 50, lid 1 van de wet worden ondernemers geacht verantwoorde kinderopvang te bieden. Bij naleving van de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang mag de ondernemer erop vertrouwen, dat de desbetreffende wettelijke regels voldoende zijn nageleefd. Afwijking van de beleidsregels is alleen mogelijk indien de ondernemer op gelijkwaardige of betere wijze invulling geeft aan de betreffende voorschriften.
- Voor de kinderopvang gelden landelijk uniform vastgestelde kwaliteitseisen, zoals vastgelegd in de Wet kinderopvang en de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang en Beleidsregels werkwijze toezichthouder. De gemeente heeft geen bevoegdheid nadere kwaliteitscriteria te stellen. Wel kan zij binnen de wettelijke kaders voor handhaving haar eigen beleid voeren. Een tweede belangrijke pijler van de Wet is daarom de uniformiteit in toezicht.
- Onder de Wet kinderopvang geldt een norm van tenminste drie vierkante meter buitenspeelruimte per aanwezig kind. Deze ruimte dient passend ingericht te zijn op de leeftijd van het kind. Hierbij geldt voor de dagopvang dat de buitenruimte aangrenzend moet zijn. Voor de buitenschoolse opvang geldt dat de buitenruimte bij voorkeur aangrenzend dient te zijn, maar in elk geval in de directe nabijheid (artikel 7, Beleidsregels kwaliteit kinderopvang).
- Voornoemde norm is geformuleerd in de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang. De houder (niet de gemeente) heeft de mogelijkheid van de norm af te wijken, mits hij een alternatief heeft van tenminste dezelfde kwaliteit, dat voldoet aan het doel van deze specifieke beleidsregel. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn indien het kindercentrum niet of maar beperkt beschikt over een eigen buitenspeelsterrein, maar direct grenst aan bos of duin en men de buitenspeelactiviteiten daar volledig op in heeft gericht.

Voorstel gemeente Utrecht

Op het aspect van het voldoen aan de voorwaarde van het beschikbaar stellen van voldoende vierkante meters buitenspeelruimte, heeft Utrecht de volgende lijn geformuleerd:

- het 'gelijkwaardig alternatief' van Utrecht schept de mogelijkheid voor kinderopvanginstellingen die een beperkte buitenspeelruimte hebben om een roulatiesysteem toe te passen ten behoeve van het buitenspelen, dan wel onder voorwaarden, de mogelijkheid de kinderen te laten spelen op openbare speelplekken, die zich voor de dagopvang binnen honderd meter loopafstand bevinden en voor de naschoolse activiteiten binnen tien minuten zijn te belopen.
- voor die houders die niet over een toereikende buitenruimte beschikken en evenmin aan dit 'gelijkwaardig alternatief' kunnen voldoen, wordt een overgangperiode gecreëerd van drie jaar. Gedurende deze periode zal de gemeente geen handhavings sancties toepassen op dit domein (gedoogbeleid).

Toelichting standpunt Utrecht in gesprek IWI - gemeente Utrecht

In Utrecht is in de periode vóór 2005 voorrang gegeven aan kwantiteit (snelle uitbreiding van het aantal kindplaatsen) boven kwaliteit. Al vanaf 1995 is het 'Tijdelijk besluit kwaliteitsregels kinderopvang' van toepassing dat bepaalt dat een buitenruimte moet voldoen aan de eis van vier vierkante meter buitenspeelruimte per kind (artikel 2, lid 2 onder f van het 'Tijdelijk besluit kwaliteitsregels kinderopvang'). De gemeente Utrecht heeft de afgelopen jaren, voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Wet kinderopvang, houders toegestaan af te wijken van de minimum eis van vier vierkante meter buitenspeelruimte per kind. De gemeente heeft toen wel de mogelijkheid gehad nadere (strengere) eisen te stellen en hier vervolgens vrijstelling op

te verlenen. Echter, gedogen van afwijkingen van de landelijke eis is ook toen niet toegestaan. Desondanks heeft de gemeente destijds vergunningen verleend aan kinderopvanginstellingen die niet voldeden aan dit criterium.

De gemeente heeft tijdens het overleg aangegeven dat zij kiest voor onderstaande oplossing, omdat zij van mening is dat de houders die niet aan de basiseis in de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang kunnen voldoen onevenredig in hun belangen geschaad worden als zij door de gemeente onverkort worden gehouden aan het aantal vierkante meters. Ook de ouders van de kinderen zouden niet gebaat zijn bij directe sluiting van desbetreffend kinderdagverblijf. Dit zou tot maatschappelijke onrust kunnen leiden. De historie in Utrecht noopt hen tot deze opstelling, aldus de gemeente.

De gemeente erkent dat dit eventueel tot oneerlijke concurrentieverhoudingen kan leiden, omdat er ook kinderopvanginstellingen zijn die wel aan de eisen voldoen en hiermee wellicht op hogere kosten komen. Utrecht acht zich hier evenwel niet voor in eerste aanleg verantwoordelijk. Zij is voorts van mening dat de gekozen regeling voldoet aan de criteria voor een gelijkwaardig alternatief.

Bevindingen bij de andere drie grote gemeenten van de G4

Op basis van opgevraagde en ontvangen informatie van GGD-Nederland krijgt de inspectie het beeld dat zich ook in Amsterdam, Den Haag en Rotterdam kinderdagverblijven bevinden die beschikken over een buitenruimte met een aantal vierkante meters lager dan de norm. Nieuwe kinderdagverblijven worden door die gemeenten overigens wel geacht onverkort te voldoen aan de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang. Daarin bevindt zich geen verschil met het beleid van de gemeente Utrecht.

Hoe deze gemeenten zullen optreden tegen al bestaande kinderdagverblijven die niet voldoen aan de norm is niet duidelijk geworden uit de aangeleverde gegevens. De inventarisatie van GGD-Nederland kon, gelet op de korte tijdsspanne, niet anders dan summier zijn. De gemeente Rotterdam geeft wel aan dit jaar te inventariseren hoeveel locaties het betreft.

4.2   Beleid in de gemeente Utrecht in 2005 bij publicatie inspectierapporten en beoordeling pedagogisch beleidsplan

Openbaarmaking inspectierapporten

Wettelijk kader

De Wet kinderopvang bepaalt dat de toezichthouder de inspectierapporten binnen drie weken na vaststelling openbaar maakt (art. 63, lid 5).

Wat stelt Utrecht voor?

De gemeente Utrecht maakt haar inspectierapporten bekend via de website van de GGD.

Pedagogisch beleidsplan

Wettelijk kader

Ingevolge artikel 50, lid 1 van de Wet kinderopvang wordt de houder van een kindercentrum geacht een pedagogisch beleid te voeren dat leidt tot verantwoorde kinderopvang.

Wat stelt Utrecht voor?

In het overgangsjaar 2005 heeft de GGD als dienst van de gemeente Utrecht alleen getoetst of een pedagogisch beleidsplan aanwezig is. De inhoudelijke toetsing is in 2005 niet ter hand genomen wegens tijdgebrek, maar ook vanwege het niet toegerust zijn van de GGD-inspecteurs.

De gemeente merkt op dat de toetsingskaders (die onderdeel uitmaken van de Beleidsregels werkwijze toezichthouder) erg gedetailleerd zijn, wat een enorm beslag legt op de beschikbare capaciteit. Tevens is Utrecht van mening dat de GGD-inspecteurs onvoldoende zijn toegerust voor het toetsen van het pedagogisch beleid. Tot slot acht Utrecht het handhaven op pedagogisch beleid te ingewikkeld, te operationeel en teveel gekoppeld aan momenten. In de concept beleidsnota staat dat de gemeente het eerste deel van 2006 daarom mede als een overgangsperiode bestempelt.

4.3 De volledige mandatering van de sanctiebevoegdheid van de gemeente aan de GGD

Wettelijk kader

De wetgever heeft in het kader van de scheiding van beleid en toezicht, het feitelijke toezicht bij de GGD neergelegd en de handhavingstaak bij de gemeente (art. 61, lid I Wet kinderopvang). De wet verzet zich echter niet indien de gemeente de handhavingstaak mandateert aan de GGD, als gemeentelijke dienst.

Wat doet Utrecht?

De gemeente heeft de handhavingsbevoegdheid gemandateerd aan de GGD.

De directeur van de GGD is door het College van burgemeester en wethouders gemandateerd om behalve de uitvoering van de inspecties ook de handhaving voor de gemeente uit te voeren. De afdeling Juridische Zaken van Utrecht is betrokken bij de uitwerking van beide onderscheiden taken.

Hiernaast is een protocol gemaakt waarin de scheiding tussen de twee functies (het uitvoeren van de inspecties en de handhavingsbesluitvorming) tot uiting komt en waarbij gebruik gemaakt is van het VNG-handhavingsmodel. Hoe hoger de prioriteit van de overtreden norm, hoe hoger in de organisatie van de GGD de besluitvorming plaatsvindt over de op te leggen sanctie.

5 Oordeel inspectie

5.1 Handhaving van de buitenruimte van kinderopvanginstellingen

Met de gemeente Utrecht is besproken dat de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang een weer-
slag zijn van de in de sector kinderopvang vigerende opvattingen over 'verantwoorde kinderop-
vang' en zoals deze zijn overeengekomen in het op 30 augustus 2004 gesloten convenant tussen
de partijen aanbieders en afnemers van kinderopvang. Deze beleidsregels zijn basisnormen,
minimum normen. Onder de wetgeving van vóór januari 2005 geldt zelfs een hogere norm voor
het minimum aantal vierkante meters buitenspeelruimte. Bij het opstellen van het convenant
hebben de partijen besloten deze norm naar beneden bij te stellen, tot nu drie vierkante meter,
zodat ook de instellingen in de grote gemeenten wetsconform kunnen handelen.

De gemeente Utrecht gedooft reeds voor de inwerkingtreding van de Wet kinderopvang afwij-
kingen op de norm van vier vierkante meter. Dit is in strijd met de wet- en regelgeving. Het
beroep dat de gemeente nu doet op de historisch gegroeide situatie, is daarom niet valide.
De inspectie kan geen oordeel uitspreken over de periode van vóór 1 januari 2005, omdat zij
pas met ingang van 1 januari 2005 is aangewezen als tweedelijnstoezichthouder in het kader van
de Wet kinderopvang. Desondanks is de inspectie van mening dat er geen sprake is van een
momentopname, of een eenmalige tekortkoming vanaf 1 januari 2005. Het is immers duidelijk
dat de contra-legem-situatie al is ontstaan ruim vóór 1 januari 2005.

Het bieden van een gelijkwaardig alternatief

Van de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang kan alleen worden afgeweken wanneer er sprake is
van een 'gelijkwaardig alternatief' dat de houder aanbiedt. Een gelijkwaardig alternatief houdt
in: van dezelfde of betere kwaliteit. Een van de kenmerken voor een verantwoorde kinderop-
vang betreft het aanwezig zijn van voldoende mogelijkheden voor kinderen om buiten te spelen.
Artikel 7 van de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang is duidelijk met betrekking aan welke cri-
teria en afmetingen de buitenruimte moet voldoen. De achterliggende gedachte is dat voor een
verantwoorde kinderopvang kinderen voor een gezonde ontwikkeling op een veilige plaats en
zonder belemmeringen moeten kunnen buitenspelen.

- Een roulatiesysteem zoals de gemeente Utrecht in bepaalde situaties in haar nota voorstelt,
voldoet niet aan de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang, omdat de toelichting bij artikel 7 aan-
geeft dat 'de speelruimte beslaat per aanwezig kind minimaal 3 m² bruto oppervlakte'. En
verder: 'met 'aanwezig kind' wordt bedoeld op de in het kindercentrum aanwezige (aantal) kin-
deren, niet noodzakelijkerwijs buitenspelend'.
- De door Utrecht voorgestelde mogelijkheid gebruik te maken van een openbare speelplaats
binnen een straal van honderd meter van het kinderdagverblijf wat betreft de dagopvang is niet
gelijk aan 'aangrenzend'.
- Een op tien minuten lopen beschikbare speelruimte, kan niet worden beschouwd als in de
directe nabijheid. Dit werpt drempels op om buiten te kunnen spelen, iets waartoe de leiding
van de kinderopvanginstelling moet beslissen, omdat de kinderen begeleid moeten worden en
dat alleen onder bepaalde voorwaarden mogelijk is.

Het gekozen alternatief op het onderdeel buitenruimte geeft daarom duidelijk beperkingen in
plaats van een gelijkwaardige of betere optie. Het alternatief is over de gehele linie minder dan
de wet beoogt met verantwoorde kinderopvang en de beleidsregels met betrekking tot de
minimale normen voor buitenruimte.

Periode niet handhaven (gedoogperiode)

De gemeente heeft gekozen om gedurende drie jaar niet te handhaven bij kinderopvanginstel-
lingen waar een toereikende buitenspeelruimte en een gelijkwaardig alternatief geheel ont-
breekt. De inspectie constateert dat de gemeente bij de uitvoering van haar beleid in strijd zal
komen met de wet, in casu: artikel 49, lid 1 en artikel 50, lid 1 Wet kinderopvang (aspect ver-
antwoorde kinderopvang), jo. artikel 7 Beleidsregels kwaliteit kinderopvang. Immers de kinde-

ren die worden opgevangen, hebben gedurende deze gedoogperiode structureel geen toegang tot buitenspeelruimte, een van de elementen voor verantwoorde kinderopvang. Zoals hiervoor is beschreven, is afwijking van de beleidsregels alleen mogelijk bij een minimaal gelijkwaardig alternatief. Het tijdelijk in het geheel niet voldoen aan artikel 7 van de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang behoort hier niet toe. De inspectie zal bij het aantreffen van een uitvoeringspraktijk die niet in overeenstemming is met de geldende wet- en regelgeving de minister daarover informeren.

De wet- en regelgeving geeft de GGD/gemeente de gelegenheid, bij het constateren van tekortkomingen in de uitvoering van de kinderopvang, bij een kinderopvangcentrum de betreffende ondernemer een hersteltermijn te geven. Aan deze hersteltermijn kan de toezichthouder afdwingbare afspraken verbinden met de houder van het kinderdagverblijf, om de ongewenste situatie op te heffen. In het kader van de handhavingstaak kan op deze wijze maatwerk worden betracht: er kan een hersteltermijn per ondernemer worden bepaald die passend is qua duur en inhoud.

De gemeente heeft er niet voor gekozen aan te sluiten bij bovenbeschreven procedure, ter oplossing van het probleem van de buitenruimten. De inspectie is van mening dat een dergelijke oplossing passend kan zijn, in tegenstelling tot de nu in het beleid geformuleerde ongedifferentieerde gedoogperiode van drie jaar. Op deze manier kunnen namelijk in een korter tijdsbestek en individueel bepaald, de contra-legem-situaties bij de desbetreffende kinderopvangcentra worden opgeheven.

Utrecht als onderdeel van de G4 gemeenten

De situatie in Utrecht met betrekking tot kinderopvanginstellingen met te kleine (of geheel geen) buitenruimte lijkt niet veel te verschillen van de andere gemeenten van de G4. De gemeente Utrecht wijkt wel af van deze gemeenten door de gemaakte beleidskeuze over hoe zij deze situaties in het kader van de handhaving beoordeelt.

In deze zin geeft Utrecht, hoewel niet wetsconform, richting aan de wijze waarop zij de problematiek van de kinderopvanginstellingen met een te klein aantal vierkante meters buitenspeelruimte per kind, structureel wil oplossen. De inspectie heeft de stellige indruk dat deze problematiek zich niet beperkt tot de G4 gemeenten. Eerst door een breder onderzoek bij meerdere (meest grote) gemeenten, kan worden vastgesteld hoe groot de feitelijke omvang van deze problematiek in Nederland is. Hierbij kan het in kaart brengen worden betrokken over in hoeverre gemeenten gerichte acties hebben ondernomen om, al dan niet via handhaving, deze situaties terug te dringen of te beëindigen. De inspectie heeft het voornemen om hiernaar een gericht onderzoek uit te voeren. Zij zal nog nader bezien op welke termijn dit onderzoek kan plaatsvinden omdat dit onderzoek niet is opgenomen in het Jaarplan 2006.

Vaststelling van de tekortkoming

De gemeente Utrecht handelt bewust in strijd met de wet- en regelgeving. De tekortkoming betreft een belangrijk fundament van de wet, namelijk het aspect van het bieden van kwalitatief goede kinderopvang, vertaald in de norm van verantwoorde kinderopvang. De tekortkoming is reeds ontstaan voor inwerkingtreding van de Wet kinderopvang en duurt thans nog steeds voort. Tevens is sprake van een uitstraling naar de omgeving van deze tekortkoming.

Op basis van artikel 68, lid 3 van de Wet kinderopvang heeft de minister de mogelijkheid, bij vaststelling van het aanwezig zijn van ernstige tekortkomingen, het College van burgemeester en wethouders een aanwijzing te geven.

5.2   Beleid in 2005 gemeente Utrecht bij publicatie inspectierapporten en beoordeling pedagogisch beleidsplan

Openbaarmaking inspectierapporten

Voor ouders/burgers die zich willen oriënteren, maar niet beschikken over internet of deze vaardigheid minder beheersen, is de informatie over openbare inspectierapporten niet of nauwelijks toegankelijk. De informatie kan weliswaar bij de GGD worden opgevraagd, maar dit veronderstelt wel dat bij ouders bekend is dat de GGD de feitelijke inspecties uitvoert. De inspectie geeft aan dat dit bij nieuwe, zich op de markt oriënterende ouders niet steeds het geval zal zijn. Wanneer de informatie evenwel in hardcopy bij het gemeentehuis ligt, is deze voor een groter deel van het publiek bereikbaar. Overigens is deze optie niet dwingend in de wet- en regelgeving voorgeschreven, maar past wel bij de ontwikkeling 'Multichanneling' in het kader van het actieprogramma 'Andere overheid'. Doelstelling hiervan is dat overheidsinstanties via meerdere kanalen informatie beschikbaar stellen aan burgers.

De gemeente Utrecht vindt dit een bruikbare suggestie van de inspectie en zal zich beraden op welke wijze de openbaarmaking van de inspectierapporten kan worden verbeterd.

Pedagogisch beleidsplan

De inspectie heeft de gemeente Utrecht erop gewezen dat de minister alleen het jaar 2005 als overgangsjaar heeft aangemerkt (Algemene toelichting bij de Beleidsregels werkwijze toezicht houder kinderopvang, paragraaf 4). Bovendien is GGD-Nederland, als koepelorganisatie van alle GGD-instanties, ervan uit gegaan dat toetsing van het pedagogisch beleidsplan plaatsvindt in de tweede helft van 2005, nu de inspecteurs voorafgaand hieraan landelijk geschoold zijn. Met ingang van 2006 kan dan ook niet volstaan worden met het uitsluitend vaststellen of een pedagogisch beleidsplan aanwezig is. De toetsing ervan dient daadwerkelijk ter hand te worden genomen.

De gemeente Utrecht geeft aan volledig uitvoering te zullen geven aan de wet op dit onderdeel en ervoor zorg te dragen dat de taken die in 2006 op dit punt verricht moeten worden, ook uitgevoerd zullen worden. De gemeente neemt met betrekking tot haar bezwaren (zie hiervoor) tegen het toetsen van het pedagogisch beleid nog zelfstandig contact op met GGD-Nederland.

5.3   De volledige mandatering van de sanctiebevoegdheid van de gemeente aan de GGD

De gemeente Utrecht heeft een protocol gemaakt waarin de scheiding tussen de twee functies tot uiting komt. Na vaststelling van het protocol zal IWV een exemplaar ontvangen en dat nader bestuderen en de minister hierover berichten.

6 Reactie gemeente Utrecht en nawoord IWI

De inspectie heeft de conceptrapportage voor een bestuurlijke reactie voorgelegd aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Utrecht. In dit hoofdstuk staat de kern van deze bestuurlijke reactie en een nawoord daarop van de inspectie. De integrale bestuurlijke reactie van de gemeente Utrecht is opgenomen bij dit rapport (zie bijlage).

Samenvatting reactie gemeente Utrecht

De gemeente Utrecht onderschrijft de bevindingen van de inspectie. Wel is Utrecht van mening dat zij weliswaar in haar beleid afwijkt van de Beleidsregel kwaliteit, maar daarvoor een gelijkwaardig alternatief heeft ontwikkeld. Gelet op het maatschappelijke belang acht Utrecht het niet opportuun om in volle omvang te handhaven op het aspect van de buitenruimte van kinderopvanginstellingen. Utrecht erkent wel de noodzaak tot handhaving hiervan in uiterste vorm, maar kiest voor een overgangperiode van 3 jaar waarin toezicht op het terrein van buitenruimten wel wordt uitgevoerd, maar nog niet tot sanctiëring leidt. Utrecht geeft aan dat zij vanaf 1 januari 2009 onverkort zal handhaven. En tenslotte dat zij er bewust voor gekozen heeft haar beleid helder uit te dragen.

De suggestie van de inspectie om inspectierapporten van de GGD in hardcopyvorm ter inzage te leggen wordt overgenomen. Eveneens zal de uitvoering van een pedagogisch beleidsplan vanaf 1 augustus 2006 worden getoetst door de kinderopvanginstellingen.

Nawoord IWI

De inspectie constateert dat de gemeente vasthoudt aan haar handhavingsbeleid met betrekking tot buitenruimten bij kinderopvanginstellingen. Een tekortkoming die al is aangevallen voor de inwerkingtreding van de Wet kinderopvang per 1 januari 2005 en daarom reeds een lange duur kent. IWI handhaaft het standpunt dat het geboden alternatief niet gelijkwaardig is aan de kwaliteit die de Beleidsregels kwaliteit op het onderdeel van de buitenruimte beoogt.

Tevens stelt de inspectie vast dat de gemeente bij de uitvoering van haar handhavingstaak vasthoudt aan het categoriaal hanteren van een ongedifferentieerde overgangperiode van drie jaar. Het vasthouden aan een categoriale aanpak en het bij overtreding niet sanctioneren waardoor sprake is van gedoogbeleid, is naar het oordeel van de inspectie in strijd met de bedoeling van de wetgever. Uit de bepalingen in hoofdstuk 4 (Handhaving) van de Wet kinderopvang en uit de Beleidsregels werkwijze toezichthouder kinderopvang blijkt dat de wetgever een individuele benadering door de gemeente voorstaat. De inspectie vindt het door de gemeente vastgestelde beleid daarom onaanvaardbaar.

Bovendien laat Utrecht de overgangstermijn van drie jaar eindigen op 1 januari 2009, wat betekent dat deze begint op 1 januari 2006. Omdat de Wet kinderopvang op 1 januari 2005 inwerking is getreden, is er feitelijk sprake van een overgangstermijn van vier jaar.

De inspectie neemt kennis van het besluit van de gemeente om de inspectierapporten in hardcopy ter inzage te gaan leggen.

De inspectie stelt vast, dat niet eerder dan met ingang van 1 augustus 2006 wordt gestart met het toetsen van de uitvoering van het pedagogisch beleidsplan en vraagt zich nu reeds af of Utrecht in staat is om die toetsing bij alle in 2006 gehouden inspecties uit te voeren.

In dit onderzoek heeft de inspectie het voorgenomen en inmiddels vastgestelde beleid van de gemeente Utrecht beoordeeld en niet de feitelijke uitvoering van dat beleid.

7 Recente ontwikkeling Beleidsregels kwaliteit kinderopvang

Nadat het rapport is opgesteld en voor bestuurlijke reactie is voorgelegd aan het college van B&W van de gemeente Utrecht heeft zich een ontwikkeling voorgedaan die van belang is voor de inhoud (hoofdstuk 5, paragraaf 5.1; hoofdstuk 6) van dit rapport.

In overleg tussen de VNG en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is recent komen vast te staan dat een wettelijke grondslag voor de door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vastgestelde Beleidsregels kwaliteit kinderopvang ontbreekt. De door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vastgestelde regels die in de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang zijn opgenomen, hebben geen betrekking op aan de minister toekomende of onder zijn verantwoordelijkheid uitgeoefende, dan wel door hem gedelegeerde bevoegdheden. Het zijn dus geen regels in de zin van artikel 4:81, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht. Ook is gebleken dat er in de Wet kinderopvang geen wettelijk voorschrift is dat de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de bevoegdheid geeft om deze beleidsregels vast te stellen, zodat ook artikel 4:81, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht niet aan de orde is.

Door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is op 27 juni 2006 een wetsvoorstel ingediend bij de Tweede Kamer om alsnog in de Wet kinderopvang de bevoegdheid tot vaststelling van Beleidsregels kwaliteit kinderopvang te regelen. Beoogde inwerkingtreding van dat wetsvoorstel is uiterlijk 1 januari 2007.

De VNG adviseert in een brief van 27 juli 2006 haar leden de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang integraal over te nemen en vast te stellen als gemeentelijke beleidsregels handhaving kwaliteit kinderopvang, in ieder geval tot het wetsvoorstel in werking is getreden. Tot die datum adviseert de VNG de gemeenten om de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang als vaste gedragslijn toe te passen bij de uitvoering van de toezicht- en handhavingstaken.

Relatie met beleid gemeente Utrecht

Voor de inwerkingtreding per 1 januari 2005 van de Wet kinderopvang was de gemeente ingevolge het Tijdelijke besluit kwaliteitsregels kinderopvang reeds gehouden aan minimumnormen met betrekking tot de buitenruimte.

In het op 13 oktober 2004 gesloten convenant tussen de werkgeverspartijen in de sector kinderopvang en de landelijke oudervereniging BOinK zijn de algemeen in de sector aanvaarde basisnormen voor kwaliteit opgenomen, waaronder de norm voor het minimum aantal vierkante meters buitenspeelruimte. Deze normen zijn vervolgens door de minister van SZW vertaald in de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang.

Het ontbreken van een wettelijke grondslag aan de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang (zoals nu is vastgesteld) wijzigt materieel niets aan de strekking van dit rapport, namelijk dat de gemeente Utrecht op het aspect van de buitenspeelruimte in strijd handelt met de hiervoor in het maatschappelijk verkeer heersende opvattingen over verantwoorde kinderopvang, zoals neergelegd in het convenant en de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang. Bovendien laat zij deze situatie, bij wijze van overgangperiode, ongedifferentieerd voortduren tot 1 januari 2009. De inspectie is van mening dat het zo lang voortduren van de situatie van kinderopvangplaatsen met onvoldoende buitenruimte in de gemeente Utrecht, onaanvaardbaar is.

Het rapport moet worden gelezen met inachtneming van het voorafgaande.

Bestuurlijke reactie gemeente Utrecht op oordeel inspectie

Burgemeester en Wethouders

Gemeente Utrecht

Adres: Stadhuisbrug 1

Postadres: Postbus 16200, 3500 CE Utrecht

Bezoekadres: Korte Minrebroederstraat 2, Utrecht

Telefoon: 030 - 286 10 00

Fax: 030 - 286 12 24

Internet: www.utrecht.nl

Mr. L.H.J. Kokhuis
Inspecteur-generaal
Inspectie Werk en Inkomen
Postbus 11563
2502 AN Den Haag

Behandeld door: A.J.M. Hermans
Doorkiesnummer: 286 3291
e-mail:
Bijlage(n):
Uw kenmerk:
Uw brief van:

Datum: 11 JUL 2006
Ons kenmerk: 06.026005
Onderwerp: Handhavingsbeleid van de gemeente
Utrecht m.b.t. de kindercentra
Verzonden:
Bij antwoord datum, ons kenmerk en onderwerp vermelden

Geachte heer/mevrouw Kokhuis,

Met belangstelling hebben wij uw rapportage d.d 24 mei 2006 gelezen, die als titel draagt "Gedogen of handhaven; Onderzoek naar beleid kinderopvang gemeente Utrecht". De rapportage gaat in op het handhavingsbeleid van de gemeente Utrecht m.b.t. de kindercentra.

Het onderzoek, waarop de rapportage is gebaseerd, is gevraagd door de minister naar aanleiding van verschillende signalen dat er mogelijk sprake zou zijn van het gedogen van een situatie in de gemeente Utrecht, waarbij ten aanzien van de afmetingen van de buitenspeelruimte bij kinderopvangcentra niet conform de wet en regelgeving inzake de kinderopvang wordt gehandeld.

Wij zullen hierna kort op uw rapportage reageren, waarbij wij willen hebben aangetekend en hebben ingekaderd dat de discussie zich slechts toespitst op een onderdeel van de regelgeving.

Zoals u beschrijft kent de situatie in Utrecht een voorgeschiedenis in welke vanuit een maatschappelijk belang zorg gedragen is voor voldoende en goede kinderopvang. De gemeente Utrecht heeft het destijds vanuit dat maatschappelijk belang juist gevonden situationeel af te kunnen wijken van de norm voor buitenspeelruimten.

Vanaf 1 januari 2005 is de wet Kinderopvang van kracht waarin het handhavingsbeleid een gemeentelijke zaak is geworden. De gemeente Utrecht heeft er in deze fase voor gekozen het handhavingsbeleid interactief met (vertegenwoordigers van) veldpartijen te ontwikkelen ten einde een objectieverbaar, transparant en, voor ouders en houders van kindercentra, herkenbaar en duidelijk beleid te hebben. Een van de verzoeken destijds was helderheid te scheppen in de bandbreedtes voor de buitenruimten, welke bandbreedtes vervolgens konden worden beschouwd als gelijkwaardige alternatieven. De gemeente heeft daarin voorzien. Geoordeeld kan worden dat de Utrechtse alternatieven afwijken van de beleidsregel kwaliteit kinderopvang. Afgezien van de argumenten is het goed om te stellen dat de inhoudelijke discussie zich afspeelt binnen het kader van een beleidsregel en niet binnen het kader van een wet.

Vervolgens is de mening van de gemeente Utrecht dat in de gegeven omstandigheden het maatschappelijk belang er allerminst mee gediend is nu en in volle omvang streng te handhaven. De gemeente Utrecht hecht aan het gelijkheidsbeginsel, wil eerlijke concurrentie bevorderen en wil vasthouden aan gemaakte afspraken op basis waarvan verwachtingen zijn gewekt. Daarmee hanteert de gemeente Utrecht een heldere en consistente lijn, hetgeen voor de betrouwbaarheid van de gemeente van groot belang is.

Tegelijkertijd onderkent de gemeente echter de noodzaak tot handhaving in uiterste vorm. Op grond hiervan heeft zij een overgangsperiode van drie jaar ingesteld. Er is gekozen voor een periode van drie jaar als een veronderstelde realistische termijn voor houders om vereiste veranderingen door te kunnen voeren. Na deze periode, in concreto vanaf 1 januari 2009, zal de gemeente onverkort handhaven, waarbij het gelijkwaardig alternatief als optie voor houders blijft bestaan.

Als kanttekening dient te worden vermeld dat alle onderdelen van het toezicht m.b.t. de buitenruimten worden uitgevoerd, met uitzondering van het uiteindelijk sanctioneren. Met andere woorden: houders kunnen de beoordeling "slecht" krijgen voor buitenruimten, indien niet wordt voldaan aan de beleidsregel dan wel het gelijkwaardig alternatief. De rapportage wordt ook openbaar gemaakt op de website, maar de sanctie blijft vooralsnog achterwege.

Het is overigens niet verbazingwekkend te lezen dat de in het rapport beschreven problematiek van de buitenspeelruimten zich niet beperkt tot de gemeente Utrecht. Wellicht in tegenstelling tot andere gemeenten heeft Utrecht er echter nadrukkelijk voor gekozen helder te zijn in haar beleid. Daarmee steekt zij willens en wetens haar nek uit in de overtuiging dat het belang van ouders en houders het beste gediend is bij (op interactieve wijze verkregen) duidelijkheid. En gerelateerd of niet, het aantal kindercentra met ontoereikende buitenruimten is afgenomen van 25 kindercentra medio 2005 naar 13 op dit moment.

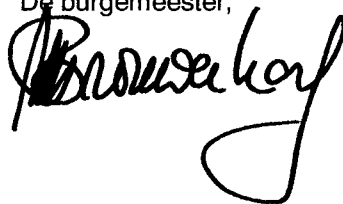
Uw opmerkingen over de publicatie van de inspectierapporten zullen wij ter harte nemen. Wij vinden het een bruikbare suggestie ook een hardcopy van de rapporten ter inzage te leggen.

Tenslotte kunnen wij u meedelen dat met ingang van augustus 2006 naast de vaststelling van de aanwezigheid van een pedagogisch beleidsplan tevens de uitvoering ervan zal worden getoetst.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

De secretaris,

De burgemeester,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Brouwerhof', written over a faint, illegible stamp.

Publicaties van de Inspectie Werk en Inkomen

2006

- R06/15 Gedogen of handhaven
Jaarplan 2007
- R06/14 UWV en Walvis
Vijfde rapportage
- R06/13 Het CWI-systeem Sonar in de praktijk
- R06/12 De rol van de gemeenteraad bij de Wet werk en bijstand
- R06/11 Beoordeeld en bejegend
Onderzoek naar de wijze waarop UWV een zorgvuldige bejegening voor WAO- en Wia-gerechtigden nastreeft
- R06/10 Meesterschap, vakmanschap
Een onderzoek naar certificering in de werkvelden 'springmeesters' en 'gasdeskundigen tankschepen'
- Jaarverslag 2005
- R06/09 Eén fase, één keten
De ondersteuning door CWI, UWV en gemeenten van werkzoekenden met een goede kans op werk
- R06/08 Uitvoering Wet sociale werkvoorziening 2004
- R06/07 Inzicht in kostenbesparing CWI
- R06/06 Over druk
Een onderzoek naar het functioneren van certificatie- en keuringsinstellingen in het werkveld drukapparatuur
- R06/05 Waar een wil is, is een BVG
Samenwerking van de ketenpartners bij de vorming van bedrijfsverzamelgebouwen
- R06/04 Controle in concurrentie
Uitvoering periodieke keuring en certificatie van kranen en liften
- R06/03 Samen dienstverleners
Onderzoek naar de dienstverlening aan klanten met meerdere uitkeringen
- R06/02 De controleschakel
Onderzoek naar de werking van de controleschakel in de handavingsketen
- R06/01 Doelbinding en beveiliging in de keten van werk en inkomen
De beveiliging van Suwinet en de privacy van de burger

2005

- R05/24 UWV en Walvis
Vierde rapportage
- R05/23 Tussen oordeel en advies
Uitvoering van het deskundigenoordeel 'geschiktheid tot werken' door UWV
- R05/22 De kortste weg naar werk
Een onderzoek naar reïntegratiecoaching WW bij UWV
- R05/21 Gezocht: werklozen
Activiteiten van CWI, UWV en gemeenten om werklozen aan het werk te krijgen in moeilijk vervulbare vacatures voor laag- en ongeschoolde arbeid
- R05/20 Vangnet of springplank?
De reïntegratie van zieke werknemers zonder dienstverband door UWV
- R05/19 Informatie: aantoonbaar betrouwbaar?
Een onderzoek naar de kwaliteit van de niet-financiële informatievoorziening in het SUWI-domein
- R05/18 Opnieuw beoordeeld

- R05/17 Zicht op kansen?
Onderzoek naar systematische kennisopbouw over bijstandsgerechtigden door gemeenten
- R05/16 Werken aan samenwerking
Een onderzoek naar de invulling van de overlegverplichting van certificatie- en keuringsinstellingen
- R05/15 De gevolgen van selectie bij reïntegratietrajecten voor WW-gerechtigden
- R05/14 Invloed van WW-gerechtigden op hun reïntegratietraject
- R05/13 Beëindiging van dienstbetrekkingen Wsw bij arbeidsongeschiktheid
- R05/12 Handhaving door de Sociale Verzekeringsbank in 2004
- Toezicht op de Wet kinderopvang
- R05/11 Kiezen en delen
De selectie door gemeenten voor reïntegratietrajecten/Casestudies bij acht gemeenten
- R05/10 Vuurwerk meester
Een onderzoek naar de certificering van vakbekwaamheid vuurwerk
- Jaarplan 2006
- Meerjarenplan 2006-2009
- R05/09 Pensioen bewaakt
Een onderzoek naar het risicogericht toezicht van De Nederlandsche Bank op pensioenfondsen
- R05/08 Ontwikkeling van het handhavingsbeleid binnen UWV
- R05/07 UWV en Walvis
Derde rapportage
- R05/06 Intake en beoordeling bij de bijstand
- R05/05 ICT als verbindende schakel
Keteninformatisering in het stelsel van werk en inkomen
- R05/04 Afgesproken?
Gemeenten en CWI-vestigingen over onderlinge afspraken in het kader van de uitkeringsintake voor de WWB
- Jaarverslag 2004
- R05/03 Kwaliteit van arbeid: een kwestie van zorg
Een onderzoek naar gemeentelijk beleid en sturing op zorg voor kwaliteit van arbeid in de sociale werkvoorziening
- R05/02 Gebruikswaarde Suwinet-Inkijk
- R05/01 De certificatie van deskundig toezichthouders verwijdering asbest en crocidoliet

U kunt deze publicaties opvragen bij:

Inspectie Werk en Inkomen
Afdeling Strategie en communicatie

communicatie@iwiweb.nl
www.iwiweb.nl
Telefoon (070) 304 44 44
Fax (070) 304 44 45

Prinses Beatrixlaan 82
2595 AL Den Haag

Postbus 11563
2502 AN Den Haag

